

ТЕНДЕНЦИИ В РАЗУЗНАВАТЕЛНАТА ПОЛИТИКА НА ЕС

проф. Йордан НАЧЕВ, д.ик.н.
Университет по библиотекознание и информационни технологии,
член на Българското геополитическо дружество

Prof. Yordan NACHEV, Dr. Sc. (Econ.)
University of Library Studies and Information Technologies

Резюме: В статията се разглеждат проблемите и перспективите за създаване на обединена система на ЕС за получаване и анализиране на информация с разузнавателен характер. Посочват се основните моменти в развитието на идеята и се маркират някои тенденции в това отношение. Подчертава се също, че независимо от трудностите, ЕС ще бъде принуден да намери някакво решение на проблема, понеже процесите на сътрудничество в това отношение с основния партньор САЩ са много динамични и не гарантират оптимална съюзническа политика в бъдеще.

Ключови думи: разузнаване, ЕС, САЩ, геополитика.

Summary: The article examines the problems and prospects of setting up a unified EU system for obtaining and analyzing information with intelligence nature. Key moments in the development of the idea are indicated and some trends in this regard are highlighted. It also stresses that despite the difficulties, the EU will be forced to find a solution to the problem, because the process of cooperation in this respect with the main partner USA are very dynamic and do not ensure optimal allied policy in the future

Keywords: intelligence, EU, USA, geopolitics.

Обединителните процеси в Европа имат много измерения. Едно от тях е общата политика за сигурност. Неотменна част от сигурността на всяка държавна и военна структура е наличието и ефикасното действие не само на собствените въоръжени сили, но и на службите за сигурност и особено тези с информационно-аналитичен характер. Последните десетилетия показаха необходимост от преодоляване на множество препятствия при реализацията на политиката на сигурност на Европейския континент.

Сътрудничеството в политиката за сигурност между САЩ и НАТО от една страна и ЕС от друга, винаги досега е било под доминиращото въздействие на САЩ. Събитията показват, че това не винаги е в интерес на интеграционните европейски процеси и общата европейска политика на сигурност.

Параметри на политическата конюнктура след 90-те

След 1990 г. отговорните политици на ЕС започнаха да говорят за необходимостта от обща Европейска външна политика и обща политика на сигурност и за създаването на съответните обединени европейски административни структури.

№	Място	Година	Решение
1	Амстердам	1997	Решение за поетапно бъдещо инкорпориране в ЕС на ЗЕС със своите военни и разузнавателни структури.
2	Хелзинки	1999	Осъзнава се, че бъдещият ЕС все по остро ще изпитва нуждата от собствена координирана политика в придобиването и анализа на разузнавателна информация.
3	Лисабон	1999	Създава се пост върховен представител на ЕС за (Common Foreign and Security Policy - CFSP) и (Common Security and Defence Policy - CSDP)
4	Мало (Франция)	1998	Общо становище на Англия и Франция за необходимост от собствени въоръжени сили и собствени разузнавателни източници
5	Пйортшах (Австрия)	1998	След натиск от САЩ Англия се дистанцира от решенията в Мало и предлага сигурността на ЕС да бъде гарантирана с „разтварянето” на ЗЕС в Съюза.
6	Кьолн	1999	Решение за създаване на Комитет по политика и сигурност на ЕС, един Военен комитет към него, Ситуационен Център, Сателитен център и Институт за изследване на проблемите на сигурността.
7	Хелзинки Синтра	1999 2000	Решение до 2003 да се създадат 15 многонационални бригади с численост до 50 – 60 000 души, които да имат адекватната поддръжка от въздуха и по море. Консенсус разузнавателният потенциал на ЗЕС да се интегрира в ЕС.
8		2011	Създава се поста Върховен представител за външните работи (European External Action Service - EEAS), който на практика представлява Външното министерство и дипломатическия корпус на ЕС.

Развитие на сътрудничеството в разузнавателната дейност

1.1. Сателитен център на ЕС в Торехон (Испания)

май 1991	Министрите на ЗЕС решиха да бъде създаден <i>Сателитен център на ЕС в Торехон</i> (Исп). Той се откри през 1993 с 68 специалисти и бюджет 11 мил. евро като 37% са от ЗЕС. Центърът няма възможност да използва собствени спътници, но може да поръчва търговска информация от френски, индийски, американски, канадски спътници и от Европейската космическа агенция. Съветът на ЗЕС създаде два допълнителни органа, разположени в Брюксел - <i>Разузнавателна секция (РС)</i> и <i>Център за анализ на ситуации (ЦАС)</i> . Така за първи път се появи възможност сътрудничеството между европейските държави в областта на разузнаването да не се ограничава само в отделни, епизодични действия.
1998	Постоянният Съвет разшири дейността на ЗЕС по сътрудничеството като създаде <i>Аналитично-оценъчна група</i> , формирана от специалисти на националните разузнавателни служби. Със свой документ “Командни и контролни системи на ЗЕС”, ЕС взе решение за създаване на собствено разузнаване. На този етап разузнавателната политика на ЗЕС изглежда неизбежна и се възприема като ключов фактор в разширяването на неговите действия.
1999	ЗЕС постави размяната на стратегическа разузнавателна информация на национално, и на международно ниво като задължително условие за бъдещото сътрудничество в областта на сигурността на континента.
2000	Опасността проектите на ЗЕС да намалят зависимостта на ЕС от НАТО очевидно ускори неговия край. На 13 ноември министрите на ЗЕС в Марсилия постигнаха споразумение за постепенно прехвърляне на функциите и дейностите от ЗЕС към ЕС, в рамките на изграждащите се Обща външна политика и политика на сигурност (CFSP) и Общата политика за сигурност и отбрана (CSDP).
2002	Институтът за изследване на сигурността и САТЦЕН на ЗЕС преминаха под юрисдикцията на ЕС, съответно като Институт за изследване на сигурността на Европейския съюз и Сателитен център на Европейския съюз (САТЦЕН на ЕС).
2011	На 30 юни 2011 официално беше обявено прекратяване на съществуването на ЗЕС от юли 2011 година с всички негови дейности. Сателитният център на Европейския Съюз (European Union Satellite Centre – EUSC) прие статут на самостоятелна агенция в ЕС със съкращението SatCen (SatCen или SATCEN). Центърът действа под контрол на Политическия комитет и Комитета по сигурност на ЕС и е под ръководството на Върховния представител (в момента Федерика Могерини).
2015	Сателитният Център на ЕС се ръководи от Паскал Легаи (Pascal Legai). В него работят специалисти по въздушно и космическо разузнаване, цифрови географски информационни системи и обслужващ персонал, предоставени от държавите членки. Одобреният бюджет на

	САТЦЕН за 2015 г. възлиза на почти 18 мил. евро, като вноските на държавите членки са малко над 12,2 мил. евро. Понастоящем Сателитният център е единствената агенция с чисто разузнавателно предназначение. С промените в дейността на Сателитния център и закриването на ЗЕС неговото значение за провеждане на общата европейска разузнавателна политика, беше редуцирано и на практика той стана неефективен в това направление. Неговата дейност се развива, понеже сътрудничи както с институциите на ЕС, така и с държавите и организациите които не членуват в него като ООН, организацията за неразпространение на химическите оръжия, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, Международната атомна агенция и НАТО.
--	---

1.2. Европейски разузнавателен и ситуационен център (EU INTCEN)

1990	ЕС създаде Европейски разузнавателен център (INTCEN) в рамките на който започнаха да действат няколко разузнавателни структури.
1999	По решение на Комитета на ЗЕС по технологии и космически изследвания INTCEN е трансформиран в отбранителна единица на ЕС, което е в духа на декларацията на ЕС от Кьолн под името Разузнавателен център на ЕС (EU INTCEN). Към него работи Ситуационен център (SITCEN)
2005	Образува се Европейски ситуационен център (EU Situation Centre - SITCEN).
2007	EU INTCEN стана част от Обединените разузнавателни възможности (Single Intelligence Analysis Capacity - SIAC), които обхващат цивилното разузнаване в лицето на EU INTCEN и разузнавателния отдел на Европейските въоръжени сили (European Union Military Staff - EUMS). Предназначението на SIAC е да изготвя разузнавателни оценки, въз основа на получената информация от цивилното и военното разузнаване.
2011	EU INTCEN стана част от <i>Европейската служба</i> за външни работи (European External Action Service - EEAS, или European Action Service - EAS), съответно под ръководството на Върховния представител за външни работи и политика на сигурност на ЕС Федерика Могерини.
2014	По искане на Солана Съветът на ЕС създаде в SITCEN Контратерористичен отдел, който е натоварен със задача да прави контра-терористичен разузнавателен анализ в помощ на службите за сигурност на държавите членки.
2015	Бившият шеф на външното разузнаване на Германия (BND) Герхард Конрад (<u>Gerhard Conrad</u>), пое ръководството на EU INTCEN.

1.3. Други структури, имащи отношение към разузнавателната дейност на ЕС

Програма Хелиос

1995	Франция изстреля Хелиос 1А със срок на използване до 2002. Италия и Испания подпомогнаха финансово проекта и притежаваха съответно 14% и 7% акции от него. Всеки от участниците можеше да получава снимков материал пропорционално на инвестициите които е направил. Хелиос 1А беше използван успешно по време на войната в Косово за подготовка на операциите и оценка на пораженията от бомбардировките
1999	Изстрелян е Хелиос 1В, като 17% от информацията беше за трите държави осъществили проекта. Очакваше се този процент да нараства непрекъснато в бъдеще. Снимките на Хелиос бяха използвани също и от ЗЕС за нуждите на неговото разузнаване и военно планиране.
2004	Франция изведе в орбита военния спътник "Хелиос 2А" с тегло 4,2 тона. Заедно с него бяха пуснати да кръжат около Земята и четири военни микроспътника "Есем". Това е спътник от ново поколение френски шпионски спътници, който подобри разузнаването на Франция, Белгия и Испания. Програмата "Хелиос 2А" струваше 2 млрд. евро, от които 95 процента бяха осигурени от Франция, а от Белгия и Испания - по 2,5 процента. Системата позволява да се засича човешка дейност.
2009	Изстрелян е следващият френски шпионски спътник "Хелиос-2Б". Той позволи на френските разузнавателни служби да създават сателитни карти на неизследвани досега райони и да предава около сто снимки в денонощието с възможност да различава предмети с размер до 30 см. Сателитът повиши възможностите за събиране на разузнавателни данни от космоса и на други пет европейски държави, които участват в проекта - Германия, Белгия, Испания, Италия и Гърция. „Хелиос 2А” и „Хелиос 2Б” предоставиха възможност на ЕС да получава военна информация от космоса и с това разшириха европейските военни измерения.

Европейски Център за стратегическо разузнаване и сигурност

2001	Европейски Център за стратегическо разузнаване и сигурност (European Strategic Intelligence and Security Center – ESISC) в Брюксел, в седалището на европейските институции на НАТО и на множество европейски ТНК. Специализира се в придобиването и анализ на информация в областта на сигурността и геополитиката от всички разузнавателни източници. ESISC изготвя доклади, анализи и дневни, седмични или месечни анализи, които отговарят на нуждите на всички негови клиенти.
------	---

Агенция за управление на европейските граници (European border management agency – FRONTEX). Агенцията е едновременно потребител и производител на разузнавателна дейност, извършвайки оценка на рисковете въз основа на получената информация от националните граници и други източници.

Група за контртероризъм (Counter Terrorism Group - CTG) - извън структурите на ЕС, но предоставя анализи на различни негови центрове за взимане на решения. В CTG освен страните членки влизат също Норвегия и Швейцария.

Институт на ЕС за изследване на сигурността (European Union Institute for Security Studies - EUISS) - създаден на 20 юли 2001 г. като автономна структура с пълна свобода на интелектуална дейност. Разположен в представителството на ЕС в Париж и е наследник на Западноевропейския институт за изследвания по проблемите на сигурността към Западноевропейския съюз (Western European Union - WEU) на ЕС. Днес работи в системата на (CFSP) като се занимава с проблемите по сигурността на ЕС и е инициатор на дебати в тази област на различни форуми.

Европол - основната структура за обмен и анализ на разузнавателна информация от криминален характер, която идва от държавите-членки на ЕС, откритите източници, а също от трети страни и организации извън Съюза.

Процеси, които забавят сътрудничеството

Проблемите бяха анализирани още през 1998 г. и от тогава до сега положението не се е променило съществено. И в бъдеще те ще бъдат от организационен, информационен, кадрови и финансов характер.

А). Сигурност и риск за източниците.

На първо място като проблем е естествено да поставим сигурността на източниците. Обменът на информация задължително изисква гаранции за високо ниво на сигурност. Всякакъв вид международно сътрудничество между спецслужбите увеличава рисковете за засветяване на източниците. Необходимо е да се създадат условия, гарантиращи максимална сигурност на методите, средствата и източниците за придобиване на разузнавателна информация.

Разширяването на сътрудничеството между страните членки ще засили обмена на информация и това на практика ще доведе до увеличаване на рисковете, което от своя страна може да стане причина за задържане и дори спиране на информационния обмен. Дори вече има такива индикации. Така, например, от медиите пролича, че американските служби са имали предварителна информация за атентатите в Париж през 2015 г., но подробности не са предоставили на френските си колеги, поради опасност от разкриване на източника.

Б). Разбирането за националния суверенитет.

Независимо от належащата нужда от разузнавателно коопериране, политическите лидери все още не желаят да намалят на държавно ниво контрола върху националните разузнавателни служби. Различията във външната политика и отбраната, както и националният суверенитет в настоящия момент действат задържащо на реализацията на наднационална разузнавателна институция.

В рамките на ЕС партньорите нямат необходимата степен на доверие помежду си. От последното развитие на събитията се вижда, че това може да се окаже непреодолима пречка.

След терористичните атаки във Франция през ноември 2015 г. Европейската Комисия апелира за създаване на добре развита разузнавателна агенция на ЕС. Според комисаря по миграционните въпроси на ЕС Димитрис Аврамопулос „това е моментът да бъде направена стъпка напред и да се постави основата за създаване на Европейска разузнавателна агенция.”

Срещу идеята на Аврамопулос обаче застана Германия, подчертавайки, че това ще наруши суверенитета на отделните страни членки и те нямат нагласата да споделят разузнавателна информация. Според бившия германски министър на вътрешните работи Томас де Майзиере (Thomas de Maiziere): „Ние не следва да концентрираме енергията си върху създаване на европейска разузнавателна агенция. Не мога да си представя, че сме готови да предадем националния си суверенитет. Трябва да се концентрираме върху подобряване в обмена на информацията между съществуващите институции – това е реалния успех в сигурността”.

В). Опасение да не се нарушат принципите на привилегировано сътрудничество.

Държавите-членки на ЕС също членуват и в НАТО и имат самостоятелен двустранен разузнавателен обмен със САЩ. В продължение на години главен мотор на европейското разузнавателно сътрудничество беше Франция, със стремежа си да намалява своята зависимост от САЩ в областта на разузнаването.

През февруари 2000 г. английското правителство официално отказа идеята на италианския премиер и след това президент на Европейската Комисия Романо Проди, ЕС да поеме колективната роля на сигурност, която като мисия понастоящем е привилегия на НАТО. По това време петте европейски държави, които вече бяха членове на НАТО, но все още не членуваха в ЕС – Полша, Унгария, Чехия, Исландия и Норвегия – също демонстрираха неспокойство, ако политиката по сигурността се из земе от приоритета на НАТО и отиде в ЕС. Турция даже предупреди, че ако бъде пренебрегната във формирането на европейската политика на сигурност ще действа съвместно с НАТО, за да блокира ЕС при използването на разузнавателните оценки на Алианса.

През 2015 г. редица водещи американски анализатори и висши полицаи откровено заявиха, че САЩ пренебрегват мнението на ЕС относно разширяването на американското присъствие в региона на „мидланда” и вземат решения за разполагане на техни войски в близост до Русия след споразумения на двустранна основа с държави като България, Румъния, Полша и прибалтийските републики. При тези договори не само не се очаква становище от ЕС, но дори не се търси мнението и на членовете на НАТО, поради усложнената процедура при взимане на решения и в тази организация.

Г). Създаване на “зони на оперативно влияние”.

Няма да бъдат без основание опасенията за възможно създаване вътре в рамките на общото сътрудничество на “зони на оперативно влияние”. Една или друга помощна национална разузнавателна институция може да започне да оформя свое предпочитано оперативно пространство, което да включва традиционни, исторически обвързани партньори и с тях отношенията да се поставят на преференциално ниво. Подобно развитие на сътрудничество ще създаде условия по-малката структура да бъде поставена под някакъв вид подчинение или въздействие от страна на по-мощното разузнаване.

Д). Самочувствието на “по-големия брат”.

Много сериозен проблем ще създаде и предварителната нагласа на някои от националните разузнавания, че собствените методи, средства и кадрови потенциал са по-добри. В момента трудно можем да си представим някакво съгласие по този пункт между такива европейски разузнавателни колоси като френското, германското и английското разузнавания.

Последните десетилетия показват, че перспективните направления на разузнавателна активност на “малките” държави в бъдещата европейска разузнавателна политика ще се свеждат предимно до обработка на официални източници OSINT, което е сериозна грешка. При разузнаването с помощта на човешкия фактор няма малки и големи. Ако българският или румънският разузнавач могат да вербуват дадено лице не означава, че същото може да направи финският или германският разузнавач.

Е). Пречки от организационен и бюрократичен характер.

По принцип, една разузнавателна институция има доверие в качеството само на собствения анализ на разузнавателна информация и обикновено не гледа с доверие на подобен анализ направен от някой друг. По същия начин службите се отнасят с недоверие към всякакъв вид сътрудничество с нов партньор или разширяването му с вече познат такъв. Някои от разузнаванията със самочувствието на водещи в бранша могат да изразят несъгласие към колективния подход на сигурност.

Друг вид институционална пречка е бюрократичният модел на взимане на решения в ЕС. Разузнавателният продукт трудно може да излезе своевременно на полето на дипломатията и на междуправителствено ниво при една тежка администрация.

Заклучение

Събитията в Европа през периода 2015 - 2016 г. отново поставиха остро въпросите относно разширено сътрудничество между специалните служби на държавите-членки на ЕС. Някои европейски лидери заговориха за необходимостта от обща европейска разузнавателна агенция. Миналата година президентът на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер също повдигна въпроса за европейската сигурност. Партията на Алианса на либералите и демократите за Европа (Alliance of Liberals and Democrats for Europe - ALDE) в Европейския парламент предложи „механизъм за по-добро разпространение на разузнаването в рамките на ЕС”.

Членът на ЕНП и бивш комисар по информация на обществеността и медиите Вивиане Рединг (Viviane Reding) призова за нова агенция по примера на американската NSA. Белгийският политик и лидер на ALDE Гай Верхофшад (Guy Verhofstadt) се изяви

като инициатор на идеята. При дебатите в Брюксел на 18 ноември 2015 г. той обърна внимание на ситуацията в Сирия и на факта, че Франция поиска активирането на член 42.7 от Лисабонския договор. Според него активирането на този член изисква създаване на европейска коалиция, която да бъде подкрепена от другите държави.

Верхофщад заяви: „Сътрудничеството между разузнавателните служби на ЕС се е провалило... Ние или трябва да създадем задължителна система за обмен между националните разузнавания, или да създадем Европейска структура”. Според него Националните спецслужби са се провалили, понеже дейността им е насочена към защита на националните интереси, а не към защита на Европейските интереси. Провалите ще продължат ако агенциите не си сътрудничат.

За да бъде ефективен проектът за обща европейска разузнавателна политика, той трябва да има съществено военно приложение, да позволява бързо и точно предаване на разузнавателната информация на обединените европейски въоръжени сили. Като необходимо условие за създаване на собствените многонационални сили това беше подчертано още в Хелзинки. Постигането на тази обща за ЕС цел изисква създаване на единно европейско командване, контрол, комуникации, компютързация и разузнаване, известно в структурите на НАТО като К4I. При всички досегашни действия под егидата на ООН (ЮНПРОФОР, АЙФОР, СФОР) европейските въоръжени сили разчитаха на К4 I на НАТО и на неговите структури. Последвалите години показаха, че дори в собствения си двор ЕС на практика зависи от възможностите на американското разузнаване и от неговите структури.

Трябва да отбележим, че САЩ дълго време не позволяваха на ЕС да провежда самостоятелна политика на сигурност и отбрана. Под техен натиск и с помощта на Англия и някои страни нови членки от Източна Европа, задържаха за години този процес и днес защитата на ЕС на практика зависи от потенциала на всяка страна членка, която трябва да действа самостоятелно. Днес подходът на ЕС към придобиването и анализа на разузнавателна информация, трябва да отчита и променящата се политика на САЩ в отношенията с ЕС по отношение на отбраната. Какво имам предвид.

За дълги години ЕС разчиташе на военната мощ на САЩ посредством НАТО. Сега Европа получава сигнали, че Щатите не са готови да изразходват огромни суми от техния военен бюджет за подобни цели. Въпросът днес засяга бъдещите отношения във военната политика между Алианса и ЕС. Сега САЩ съпоставят населението и БВП на ЕС с тези на САЩ. Те са съответно 508 и 320 мил. жители и БВП 18.45 и 18.3 трилиона долара и призовават Европа сама да гарантира своята защита.

В последната кандидат-президентска кампания на САЩ единият от фаворитите за номинация (Доналд Тръмп) отправи недвусмислено предупреждение към членовете на НАТО, че Америка няма да търпи повече небалансираното финансиране на Алианса от неговите членове. Тръмп предупреди, че Щатите могат да се откажат от НАТО, и да решават проблемите си в отбраната със собствени сили и средства.

Това предупреждение беше предшествано и потвърдено нееднократно от признатия геополитически анализатор и стратег в международните въпроси Джордж Фридман (George Friedman). През май 2015 г. Фридман напусна основаната от него частна разузнавателна и консултантска фирма Стратфор (Stratfor), след което създаде и

започна да ръководи новото онлайн издание Геополитически тенденции (Geopolitical Futures). Становището на този източник относно развитието на разузнаването и геополитиката определено се цени от специалистите.

Според Фридман ЕС не е в състояние да изработва ефикасна политика за взимане на решения. От своя страна и НАТО също трудно взема решения с пълен консенсус и поради тези причини в отбранителната си политика САЩ предпочитат да действат на двустранна основа с новоприетите членове на Съюза, каквито са Балтийските републики, Полша, Румъния и България. При това положение военните бази в тези държави стават американски, а не на НАТО.

Американският анализатор сравнява ЕС като средство на НАТО за провеждане политика на „меката сила”. Първоначално европейците искаха от НАТО да действа като механизъм за одобрение и изпълнение на военни операции и да имат решителен глас относно начина, по който НАТО прилага техния военен потенциал. В същото време европейските сили бяха толкова недостатъчни, че участието им може да се определи като символично. Това постепенно превърна НАТО във фактор за взимане на политически и военни решения от страна на САЩ.

Днес ЕС открива, че меката сила е твърде мека и се нуждаят от твърда такава, каквата прилагат САЩ. От страните-членки на ЕС единствено Англия и Франция имат някакви ограничени възможности в това отношение. Невъзможността да прилага твърда сила поставя ЕС в несъстояние да контролира развитието на световните проблеми. От друга страна, поставен в условията на меката сила, НАТО започва да изпълнява функции за каквито не е бил създаден и стават неприсъщи за него.

След 1990 г. държавите от посткомунистическа Европа виждаха членството в НАТО не толкова да бъдат защитени, а да бъдат по-лесно интегрирани в ЕС. Членството в тези две организации трябваше да ги превърне в част от Запада. Но НАТО е военен съюз и интегрирането на тези държави в ЕС не е негова работа, доколкото военни действия не се предвиждат.

Алиансът е единствената обединена сила на ЕС и много европейски държави продължават да виждат НАТО като гарант за тяхната национална сигурност. В действителност те започват да зависят от САЩ като единствен член на НАТО с глобален военен потенциал. Ако сред европейците започва да се усеща настроение на съмнение относно способността на НАТО да гарантира тяхната сигурност, те са прави според Фридман.

Щатите предпочитат да провеждат своята политика на двустранна основа с отделните членки на ЕС, което им позволява да заобикалят затрудненото взимане на решение в рамките на НАТО. На двустранна основа това те правят бързо и много по-лесно и то при наложени от самите тях условия. В началото на този процес САЩ използваша НАТО за оправдаване на засилващото си присъствие в държавите от Източна Европа, но днес вече те открито заявяват, че това са американски а не сили на НАТО. Според Джордж Фридман, НАТО ще продължи да съществува, но военен съюз без собствена мощ и мисия се превръща в анахронизъм.

След всичко това можем да направим извод, че в обозримо бъдеще централизирано сътрудничество в разузнаването между страните от ЕС не може да се очаква. Това сътрудничество няма да приеме формата на общоевропейска

разузнавателна агенция. Структурата, потенциалът и финансирането в съществената си част ще останат национален въпрос, но усилията за прогрес в сътрудничеството и интеграцията непрекъснато ще се увеличават. Възможностите на всяка национална разузнавателна общност ще предопределят и перспективите на държавите от ЕС да изградят обща разузнавателна основа за тяхната външна политика, политика на отбрана и политика на сигурност. Способностите на националните спецслужби да се приспособяват към новите изисквания, следва да се използват като общ интелектуален потенциал на Европа.

Независимо от трудностите, необходимостта от разузнавателно обслужване на ЕС ще нараства непрекъснато. В бъдеще съществено значение ще има развитието на процесите по южните и югоизточните външни граници на Съюза. Съвременните конфликти се определят като хибридни, при които агресията остава прикрита и изпреварва въоръжената намеса. При тези конфликти информацията и дезинформацията играят съществена роля и това ще засилва необходимостта от достоверна информация. Ще се налага в рамките на ЕС разузнавателното сътрудничество в бъдеще да се развива не само между специализираните национални институции, но също и между различни сектори на обществото.

Сътрудничество между специалните служби на държавите-членки на ЕС ще се окаже неизбежно и поради промяната в криминогенната обстановка на континента и прилежащите му региони. Ще се наложи ЕС да провежда независима политика в борбата срещу проблемите от криминален характер, засягащи понастоящем не само неговите територии, но и цялото човечество. Предприемането на действия за подобряване на разузнавателните възможности на ЕС, очевидно ще става въз основа на предпоставката, че това ще доведе до по-добра политика за сигурност.

Когато Висшия представител провежда новата глобална стратегия на ЕС за външна политика и сигурност, той следва да е наясно как Съюзът може да бъде по-добре информиран в това поле на дейност. За да бъде равностоеен партньор Европа е задължена да действа от единни позиции и със свой организационен и кадрови потенциал когато разузнава и контраразузнава в подкрепа на общата европейска политика в областта на икономиката и развитието на нови технологии, когато координира усилията на отделните държави в борбата им срещу организирания тероризъм и противодействия на организирания международен трафик на наркотици.

Ще завършим с твърдото си убеждение, че с този бюрократичен модел на ръководство, действащ под външен натиск по всички съществени геополитически проблеми, ЕС ще се окаже сериозно застрашен в бъдеще. Без самостоятелна наднационална система за отбрана ЕС ще продължи да се самоизключва от процесите, оформящи световното развитие. Липсата на собствена политика при взимане на особено важни решения, които предопределят европейската съдба, ще се окаже пагубна. Основните европейски структури от които зависи сигурността на Обединена Европа, следва да бъдат създадени като наднационални. Във военен аспект те трябва да бъдат съставени пропорционално, съобразно възможностите на отделните страни членки, докато обединените информационно-аналитични структури (специалните служби), следва да се формират в кадрово отношение равнопоставено при стриктен подбор на професионалисти от всички страни членки и без квотно участие.

Европейската разузнавателна агенция е жизнено необходима на Обединена Европа. Тя следва да бъде структурирана така, че да действа напълно автономно от националните спецслужби, да не зависи от техните планови задачи, а да работи по приоритетите на ЕС, определени от нуждите по линия на Общата външна политика и политика на сигурност (Common Foreign and Security Policy - CFSP) и Общата политика за сигурност и отбрана (Common Security and Defence Policy - CSDP).

Професионалните контакти между Европейската разузнавателна агенция и националните спецслужби могат да се извършват по модел, който вече е изпробван между националните служби. По този начин заплахите към намаляване на националния суверенитет ще отпаднат. Всяка държава ще продължи да работи по собствените си приоритети на дейност и ще запази суверенна самостоятелност върху структурите си.

За съжаление, това вероятно няма да се случи!

Използвана литература:

1. Начев Й., Вербовка и агентура, КК "Труд", С., 2000
2. Начев Й., Европейска разузнавателна общност – вероятни тенденции на сътрудничество, Международен семинар по икономика на отбраната и сигурността, УНСС, МО, София, 25-26 октомври 2000 г.
3. "Wider Missions for Torrejon," *Intelligence Newsletter* No. 312, 19 May 1997; Molard, 32.
4. Alessandro Politi, "Why is a European Intelligence Policy Necessary?" in *Towards a European Intelligence Policy: Chaillot Paper #34* (Paris: WEU Institute for Security Studies, December 1998), 5.
5. Bernard Molard, "How the WEU Satellite Center Could Help in the Development of a European Intelligence Policy," in *Towards a European Intelligence Policy: Chaillot Paper #34* (Paris: WEU Institute for Security Studies, December 1998), 34.
6. Frédéric Oberson, "Intelligence Cooperation in Europe: The WEU Intelligence Section and Situation Center," in *Towards a European Intelligence Policy: Chaillot Paper #34* (Paris: WEU Institute for Security Studies, December 1998), 19-23.
7. Interview with Bernard Molard, Director, WEU Satellite Center, *Defense News*, 7 December 1998, 46.
8. Klaus Becher, "European Intelligence Policy: Political and Military Requirements," in *Towards a European Intelligence Policy: Chaillot Paper #34* (Paris: WEU Institute for Security Studies, December, 1998), 49.
9. Ole R. Villadsen, *Prospects for a European Common Intelligence Policy*, CIA – CSI, *Studies in Intelligence*, summer 2000, # 9.
10. Politi, 8; see also John M. Nomikos, "Intelligence Policy in the European Union: Dilemmas and Challenges," *RIEAS Papers and Reports*, 1 April 2000 for an excellent description of the intelligence challenges facing Europe. Available from www.itel.gr/riies/papers.htm (Internet). Accessed on 4 April 2000.